

РОЗДІЛ 10. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

БЮРО ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ BUREAU OF FINANCIAL INVESTIGATIONS: NEED AND DOMESTIC REALITIES

У статті розглянуто передумови, що вплинули на необхідність формування єдиної інституції щодо моніторингу, виокремлення, кваліфікації злочинів фінансового характеру з негативним впливом на економічну безпеку країни. Обґрунтовано доцільність та ефективність їх розслідування із залученням спеціалістів не лише у сфері юридичних знань, а й у сфері економіки, аналітики та інформаційних технологій. Окреслено низку спірних питань щодо фінансування, функціонування, підслідності, підпорядкованості та структури єдиного вітчизняного інституту фінансових розслідувань, досліджено особливості аналогічних інституцій у зарубіжних країнах. Проаналізовано вітчизняні реалії щодо формування принципів, функцій, повноважень, структурної побудови, організаційних особливостей упровадження та функціонування єдиної виокремленої інституції, що займатиметься моніторингом, попередженням та розслідуванням злочинів фінансового характеру для забезпечення економічної безпеки держави зокрема та національної безпеки у цілому. Окреслено перешкоди й проблемні боки запуску такої інституції з урахуванням національних, ментальних та законодавчих особливостей.

Ключові слова: економічна безпека, національна безпека, Бюро фінансових розслідувань, фінансовий злочин, фінансове розслідування.

В статье рассмотрены предпосылки, которые повлияли на необходимость

формирования единого института по мониторингу, выделению, квалификации преступлений финансового характера, которые негативно влияют на экономическую безопасность страны, а также осуществление их расследования с привлечением специалистов с экономическими и информационно-аналитическими знаниями. Очерчен ряд спорных вопросов финансирования, функционирования, подследственности, подчиненности и структуры единого отечественного института финансовых расследований, исследованы особенности аналогичных институтов в зарубежных странах. Проанализированы отечественные реалии по формированию принципов, функций, полномочий, структурного построения, организационных особенностей внедрения и функционирования единого института, который будет заниматься мониторингом, предупреждением и расследованием преступлений финансового характера для обеспечения экономической безопасности государства в частности и национальной безопасности в целом. Определены препятствия и проблемные стороны запуска такого института с учетом национальных, ментальных и законодательных особенностей.

Ключевые слова: экономическая безопасность, национальная безопасность, Бюро финансовых расследований, финансовое преступление, финансовое расследование.

УДК 336.02

<https://doi.org/10.32843/infrastruct44-40>

Васильчишин О.Б.

д.е.н., доцент,
професор кафедри безпеки
правоохоронної діяльності
та фінансових розслідувань
Тернопільський національний
економічний університет

Vasylychyshyn Oleksandra

Ternopil National Economic University

The article considers and highlights the preconditions that have influenced the formation of the necessity for a single institution that will monitor, prevent, determine the classification of financial crimes. The article also proves that it is necessary to study the accumulated foreign experience (Austria, Georgia, Italy, the USA, Sweden, Lithuania), which shows that the state can effectively operate a single body to combat financial and economic crimes. The creation of a single law enforcement body specializing in the investigation of financial crimes is a fairly common practice among developed countries and it only increases the efficiency of such institutions. The real situation of crimes in the field of economic relations is described, which is characterized by a low level of investigation due to a number of ways of influencing investigators in our country, low level of knowledge, high level of the employed persons and their inaptitude to the positions held. The paper argues that the importance of isolating and forming such a single institution is that it will be involved in the prevention and investigation of crimes that have a significant negative impact on the economic security of the country. The study proves that for future employees of such an institution, namely, the Bureau of Financial Investigations, it is important that knowledge in the fields of economics, cybernetics, analytics, etc. is required in addition to legal knowledge. Contradictory issues concerning the financing, functioning, jurisdiction, subordination and structure of a single domestic institute of financial investigations are outlined, and the peculiarities of such institutions in foreign countries are studied. The article analyzes the national realities of the formation of principles, functions, powers, structuring, organizational features of the implementation and operation of a single isolated institution that will monitor, prevent and investigate financial crimes to ensure economic security. The article highlights the special aspects of the formation of the Bureau of Financial Investigations, which should be taken into account in due legal form to prevent abuse, inaction, misconduct of future employees of this institution, both direct financial detectives and support staff, which is important for effective solving financial crime. Obstacles and problematic aspects of creating such an institution are outlined, taking into account national, mental and legislative peculiarities.

Key words: economic security, national security, Bureau of Financial Investigations, financial crime, financial investigation.

Постановка проблеми. Необхідність створення Бюро фінансових розслідувань (БФР) в Україні викликана низкою передумов, які полягають у неналежному державному контролі над створенням, рухом фінансових потоків у країні та за її межами, що наносить шкоду економіці країні й, як наслідок, є загрозою національній безпеці держави. Досвід зарубіжних країн говорить про доцільність та дієвість заснування такої інституції. Проте специфіка, менталітет, національні

особливості, історичне минуле та поточна ситуація в країні вимагають продуманого й виваженого підходу до заснування, визначення функцій, надання обов'язків, прав, формування структури, окреслення підпорядкованості тощо національному Бюро фінансових розслідувань, що діятиме в інтересах національної безпеки України. Оскільки ще у серпні 2019 р. до Верховної Ради подано законопроект «Про бюро фінансових розслідувань» [1], який перебуває на доопрацюванні, то

постановка проблеми, що стосується дослідження низки питань щодо ефективності, дієвості та перспективності функціонування Бюро фінансових досліджень, є актуальною та необхідною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Усвідомлення необхідності формування інституції, яка б ефективно відслідковувала, розслідувала за фактом виявлення ознак учинення фінансових злочинів, стало приводом для проведення численних наукових досліджень сучасними вітчизняними вченими як економічного, так і юридичного спрямування. Так, Т. Пашковська [2] у своєму дослідженні наголошує, що функції з протидії злочинам у сфері фінансів в Україні невиправдано розпорошені по різних відомствах і часто дублюються. В. Бакула [3] у своїй праці вирізняє таку особливість, що інструментарій із відмивання коштів за допомогою складних фінансових операцій здійснюється й через мережу Інтернет та інші електронні перекази, які динамічно змінюються, а тому є потреба у постійному аналізі та дослідженні механізмів і схем фінансових злочинів, що й належить до функцій БФР. А. Фомічов [4] виділяє паралелі функцій та повноважень майбутнього БФР із Податковою міліцією. В. Черкашин [5] досліджує перспективи діяльності Бюро фінансових розслідувань щодо економічного зростання в Україні. Дослідження щодо імплементації зарубіжного досвіду створення інституції фінансових розслідувань проводила О. Ніпіаліді [6]. Отже, сьогодні є потреба у постійному моніторингу та дослідженні питань організації, функціонування, регулювання, спектру підслідності інституту фінансових розслідувань, які б давали змогу сформувати ефективну, дієву структуру Бюро фінансових розслідувань України для забезпечення національної безпеки в державі.

Постановка завдання. Головною метою цієї роботи є окреслення напрямів необхідності створення вітчизняної інституції фінансових розслідувань, діяльність якої покликана забезпечити належний рівень економічної безпеки держави зокрема та рівень національної безпеки України у цілому. Також необхідно визначити особливості вітчизняних реалій щодо формування та запуску функціонування такої інституції, як Бюро фінансових розслідувань.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На розгляді Верховної Ради України сьогодні знаходиться проєкт закону «Про Бюро фінансових розслідувань» № 1208 від 30.08.2019. Подання цього законопроекту активізувало дискусії щодо необхідності реформування системи органів, що здійснюють розслідування фінансових злочинів. Головним нововведенням, що передбачається проєктом закону, є створення в підпорядкуванні Міністерства фінансів України нового правоохоронного органу – Бюро фінансових розслідувань та передача в його компетенцію розслідування

правопорушень у фінансовій сфері. Проте сьогодні вже викликає сумнів, а то й невідповідність низки питань, а саме:

1) з яких джерел фінансуватиметься запуск та подальше функціонування такої інституції, як Бюро фінансових розслідувань;

2) чи доречно підпорядкованість даної інституції Міністерству фінансів України;

3) чи діяльність даної інституції буде спрямована як на виявлення, так і розслідування фінансового злочину з подальшою передачею обвинувального акту до суду, чи до її компетенції буде входити виявлення ознак злочину у фінансовій сфері з подальшим повідомленням у правоохоронні органи;

4) чи буде передбачено законом створення у структурі даної інституції особливих підрозділів для виконання спеціальних завдань (групи для оперативно-розшукової роботи, проведення обшуку, примусового проникнення у приміщення, затримання особи тощо);

5) які статті Кримінального, Податкового кодексів України будуть у підслідності даної інституції;

6) чи не будуть дублюватися функції БФР з іншими інституціями;

7) як формуватиметься співпраця БФР з аналогічними чи подібними зарубіжними інституціями та як узгоджуватимуться міжнародні відносини щодо компетентностей даної інституції у цілому і т. д.

Перш за все з'ясуємо, що стало передумовою виникнення необхідності створення єдиної виокремленої інституції розслідування злочинів фінансового характеру. Отже, протягом останніх більше як десяти років було здійснено низку спроб підготовки та прийняття закону про нову службу з протидії фінансовим злочинам, однак вони не були реалізовані.

Затягування цього процесу передусім полягає у надмірному впливі олігархів на законотворчий процес нашої держави, а також у відсутності джерел фінансового забезпечення майбутньої інституції та значному зовнішньому впливі на характер та процес роботи органів, що відслідковували та розслідували злочини фінансового характеру до цього часу. Останнє й призвело до того, що у сфері розкриття фінансових злочинів з'явилися такі явища, як часткова або повна бездіяльність слідчих органів досудового розслідування, як наслідок, закриття таких проваджень без належного розслідування, не притягнення злочинців до відповідальності, втрата державних коштів. Сьогодні у працівників органів досудового розслідування спостерігається відсутність належних знань у сфері економіки, аналітики, інформаційних технологій та немає законного підґрунтя залучити відповідних спеціалістів до розкриття кримінальних проваджень фінансових злочинів. Окрім того, часто зустрічається пасивність слідчих органів досудового розслідування

фінансових злочинів унаслідок невідповідності займаний посаді, тобто відсутності елементарних юридичних знань, браку досвіду. Також прослідковуються факти підкупу слідчого стороною провадження (потенційним підозрюваним) щодо спонукання слідчого до вчинення повної або часткової бездіяльності, а, як наслідок, спливає трирічний термін розслідування, і, згідно з чинним законодавством, таке кримінальне провадження вже підлягає закриттю згідно зі ст. 219 Кримінально-процесуального кодексу України [7].

Також зауважимо, що у Кримінально-процесуальному кодексі існує ч. 1 ст. 214, згідно з якою слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, у тому числі й фінансового характеру або після самостійного виявлення ним із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань. Проте реалії, що впливають від сформованого менталітету у вітчизняних органах досудового розслідування, свідчать про такі негативні явища зловживання цією статтею, як:

1) наявність замовного характеру відкриття кримінальних проваджень та підтасування неналежащих доказів складу злочину фінансового характеру (таке надто вільне та широке формулювання вищенаведеної норми КПК дає змогу слідчим органам відкрити кримінальне провадження щодо суб'єкта господарювання чи просто фізичної особи мало не зі слів випадкових перехожих);

2) ігнорування заяви про вчинення реального злочину фінансового характеру, протизаконно трактуючи це як звернення громадян (дуже поширене явище, у такому разі слід звернутися зі скаргою до суду на бездіяльність слідчого чи начальника слідчого відділу щодо не внесення заяви про злочин в Єдиний реєстр досудових розслідувань (при цьому сформувався негласне правило у вітчизняних органах досудового розслідування, що якщо кримінальне провадження фінансового характеру відкрите за зобов'язанням слідчого судді, то воно належить до закриття без належного розслідування)).

Також мають місце такі негативні явища щодо розкриття та передачі до суду кримінальних проваджень фінансового характеру, як негласні вказівки керівництва та процесуальних керівників слідчим стосовно вчинення останніми того ж таки пасивного розслідування або знищення (зникнення) доказів, перекручування норм права для штучного винесення постанови про закриття кримінального провадження, що свідчить про відсутність

незалежності слідчих, боязнь впливу керівництва та й процесуальних керівників на подальшу професійну діяльність слідчих (штучні догани тощо).

Зокрема, наголосимо, що законодавством України передбачено, що за бездіяльність, яка призвела до шкоди потерпілому, держава може компенсувати цю шкоду потерпілому, стягнувши із самого слідчого, котрий вчинив даний проступок. Адже, згідно з п. 1, п. 2 ст. 130 Кримінально-процесуального кодексу України шкода, завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює досудове розслідування, відшкодовується державою за рахунок державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом. При цьому держава, відшкодувавши шкоду, завдану слідчим, прокурором, застосовує право зворотної вимоги до цих осіб у разі дисциплінарного проступку незалежно від спливу строків застосування та дії дисциплінарного стягнення [7]. Також шкода, завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, відшкодовується (компенсується) у випадках та порядку, передбачених Цивільним кодексом України п. 2 ч. 2 ст. 1167, ст. 1176 [8] і Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» [9]. Проте хибний підхід до реформування правоохоронних органів, які мають протидіяти фіскальним та іншим фінансовим злочинам, призвів до деградації кадрового потенціалу та відходу системи таких органів від економічного та правозахисного характеру діяльності, тому через брак кадрів слідчих органів досудового розслідування, корупцію та свавілля у правоохоронних органах України, притягнення до відповідальності та стягнення шкоди зі слідчих органів досудового розслідування за вчинення ними бездіяльності у розслідуванні кримінальних проваджень фінансового характеру фактично є довготривалим процесом і майже неможливим. Звідси й процвітає фінансова злочинність, а тому зростає гостра необхідність формування і запуску такої спеціальної інституції України, як Бюро фінансових розслідувань.

У світовій практиці ідея концентрації всіх або окремих функцій із протидії злочинам у фінансовій сфері не в поліцейському відомстві, а в окремому вузькоспеціалізованому органі державної влади не є новою. Та єдиного правильного підходу в питанні побудови таких інституцій у світі немає. Для розробників українського законопроекту зразком став досвід Італії, де вже понад два століття діють органи фінансової поліції – Guardia di Finanza. Фінансова гвардія Італії безпосередньо підпорядковується Міністерству економіки та

фінансів. Окрім виконання функцій судової поліції і забезпечення громадської безпеки, спільних з іншими поліцейськими формуваннями, вона володіє особливими повноваженнями податкової поліції, до її компетенції належать попередження і припинення валютних, фінансових та податкових злочинів. Фінансова гвардія входить до складу італійських збройних сил, доповнюючи їх і виступаючи військовою структурою. Отже, фінансова гвардія Італії виконує одночасно функції податкової поліції, податкової інспекції, митних та прикордонних органів. У разі виявлення злочину вона проводить розслідування і його матеріали передаються в прокуратуру. Податкові порушення, які не потрапляють під розряд злочинів, передаються в податкову службу, а вона, відповідно, застосовує адміністративні стягнення, наприклад штрафи [6].

Ознаки італійської моделі мають правоохоронні системи Греції, Туреччини та Ісландії, але зі значно меншою концентрацією повноважень. Так, у Туреччині й Ісландії певні правоохоронні повноваження мають митні служби, а у Греції ще й податкова служба. У США діяльність правоохоронних органів максимально наближена до фінансової сфери. Так, Міністерство фінансів США (Department of the Treasury) поряд із класичними для фінансових відомств завданнями наділене функціями з боротьби з фінансовими злочинами та фінансуванням тероризму. У структурі Мінфіну США створені Служба внутрішніх доходів (Internal Revenue Service, IRS) з мережею підрозділів, що займаються виявленням та розслідуванням фінансових злочинів (IRS Criminal Investigation), і Служба з боротьби з тероризмом і фінансової розвідки (TFI). У Данії та Норвегії поліція поєднує функції протидії загальній злочинності (щодо порушення майнових прав), а також порушенням податкового, митного законодавства, відмиванню коштів. Податкова й митна служби у цих країнах не мають правоохоронних повноважень [6].

Аналіз чинного вітчизняного законодавства та практики, яка склалася, свідчить, що функції з протидії злочинам у сфері фінансів невиправдано розпорошені по різних відомствах і часто дублюються. Отже, вернемося до законопроекту БФР, у якому потрібно було врахувати інтереси багатьох сторін й вийти на компромісний варіант. Передусім зауважимо, що законопроектом передбачається створення Бюро фінансових розслідувань як центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовуватиметься та координуватиметься Кабінетом Міністрів через міністра фінансів. Бюро фінансових розслідувань повинно складатися із центрального апарату та семи територіальних управлінь, зареєстрованих як юридичні особи публічного права.

Загальна кількість працівників встановлюватиметься Кабінетом Міністрів і може змінюватися

його рішенням на підставі звіту керівника Бюро фінансових розслідувань. Передбачається можливість переходу колишніх працівників податкової міліції на службу до Бюро фінансових розслідувань на загальних підставах за результатами конкурсу. Зауважимо, що даний законопроект не передбачає ліквідацію будь-яких підрозділів Служби безпеки України (СБУ) та Міністерства внутрішніх справ, але до Бюро фінансових розслідувань перейдуть повноваження щодо розслідування економічних злочинів. БФР здійснюватиме самостійне проведення оперативно-розшукової діяльності, при цьому фізичний захист надаватиметься органами національної поліції (тут убагачується недолік, оскільки може відбутися витік інформації).

Також, згідно з даним законопроектом, гранична чисельність працівників центрального апарату та територіальних управлінь Бюро фінансових розслідувань встановлюватиметься Кабінетом Міністрів України та не може перевищувати 4 тис осіб. Директор Бюро фінансових розслідувань призначатиметься на посаду Кабінетом Міністрів України за поданням прем'єр-міністра України, внесеним на підставі звернення міністра фінансів України. Для забезпечення прозорості та неупередженості під час відбору кандидатів на посаду директора Бюро фінансових розслідувань міністр оголошуватиме конкурс. Керівник Бюро фінансових розслідувань призначатиметься на посаду та звільнитиметься з посади Кабінетом Міністрів України, за поданням прем'єр-міністра України.

Згідно із законопроектом, у підслідності детективів БФР знаходиться 28 статей Кримінального кодексу України, 20 з яких – прямий функціонал відомства й безпосередньо пов'язані з економічними злочинами [10]. У такий спосіб було зроблено спробу захистити бізнес від контролю економіки з боку інших силових відомств: якщо виявлений злочин відноситься до компетенції БФР, то останнє має пріоритетність під час визначення підслідності. Окрім цього, із Закону про СБУ видалено функцію захисту економічних інтересів держави. Також серед важливих новацій законопроекту є те, що оперативникам інших органів безпеки під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, які віднесені законом до підслідності БФР, заборонено проведення слідчих (розшукових) дій.

Висновки з проведеного дослідження. Економічний стан України за останні роки свідчить про те, що держава за допомогою тих наявних інституцій, які у неї є, неспроможна належно контролювати формування та рух фінансових потоків, хаотичність яких згубно впливає на економічну безпеку як складник національної безпеки України. Реалії діяльності вітчизняних органів досудового розслідування фінансових злочинів

свідчать про некомпетентність, зловживання та процвітанню корупції. Зарубіжний досвід урегулювання цього питання свідчить про дієвість створення єдиної інституції фінансових розслідувань та необхідність імплементації досвіду в Україні. Розроблений законопроект створення Бюро фінансових розслідувань урахував велику низку питань, проте існують і спірні питання, що потребують доопрацювання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Законопроект України «Про бюро фінансових розслідувань». URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JI00232A.html (дата звернення: 26.06.2020).
2. Пашковська Т. Служба фінрозслідувань: інвестиція в майбутнє чи зміна вивіски? URL : <http://yur-gazeta.com/publications/practice/podatкова-praktika/sluzhba-finrozsliduvan-investiciya-v-maybutne-chi-zmina-viviski.html> (дата звернення: 26.06.2020).
3. Бакула В. Бюро фінансових розслідувань. Що готують українцям? URL : <https://news.finance.ua/ua/news/-/457067/viktor-bakula-byuro-finansovyh-rozsliduvan-shho-gotuyut-ukrayintsyam> (дата звернення: 26.06.2020).
4. Фомічов А. Чи стане Бюро фінрозслідувань новою податковою міліцією? URL : <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/chy-stane-byuro-finrozsliduvan-novoyu-podatkovoyu-militsiyeyu/> (дата звернення: 26.06.2020).
5. Черкашин В. Створення БФР дає надію на об'єктивне розслідування економічних злочинів URL : <https://business.ua/blog/7501-stvorennya-bfr-dae-nadiyu-na-ob-ektivne-rozsliduvannya-ekonomichnikh-zlochyniv> (дата звернення: 26.06.2020).
6. Ніпіаліді О. Перспективи створення служби фінансових розслідувань: українські реалії та зарубіжний досвід. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 3. С. 165–170.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 26.06.2020).
8. Цивільний кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 26.06.2020).
9. Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/>

[laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text) (дата звернення: 26.06.2020).

10. Маркарова сказала, коли запрацює Бюро фінансових розслідувань. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2839352-markarova-skazala-koli-zapracue-buro-finansovih-rozsliduvan.html> (дата звернення: 26.06.2020).

REFERENCES:

1. Zakonoproekt Ukrainy «Pro bjuro finansovykh rozsliduvanij» URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JI00232A.html (accessed 26 June 2020).
2. Pashkovsjka T. Sluzhba finrozsliduvanij: investycja v majbutnje chy zmina vyvisky? URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/podatкова-praktika/sluzhba-finrozsliduvan-investiciya-v-maybutne-chi-zmina-viviski.html>
3. Bakula V. Bjuro finansovykh rozsliduvanij. Shho ghotujutj ukrajincjam? URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/457067/viktor-bakula-byuro-finansovyh-rozsliduvan-shho-gotuyut-ukrayintsyam> (accessed 26 June 2020).
4. Fomichov A. Chy stane Bjuro finrozsliduvanij novoju podatkovoyu milicijeju? URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/chy-stane-byuro-finrozsliduvan-novoyu-podatkovoyu-militsiyeyu/> (accessed 26 June 2020).
5. Cherkashyn V. Stvorennja BFR daje nadiju na ob'jektivne rozsliduvannja ekonomichnykh zlochyniv URL: <https://business.ua/blog/7501-stvorennya-bfr-dae-nadiyu-na-ob-ektivne-rozsliduvannya-ekonomichnikh-zlochyniv> (accessed 26 June 2020).
6. Nipialidi, O. Perspektyvy stvorennja sluzhby finansovykh rozsliduvanij: ukrajinsjki realiji ta zarubizhnyj dosvid [Tekst] / Oljgha Nipialidi // Aktualjni problemy pravoznavstva. – 2017. – Vyp. 3. – S. 165-170.
7. Kryminaljnyj procesualjnyj kodeks Ukrainy URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (accessed 26 June 2020).
8. Cyviljnyj kodeks Ukrainy URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (accessed 26 June 2020).
9. Zakon Ukrainy Pro porjadok vidshkoduvannja shkody, zavdanoji ghromadjanynovi nezakonnymy dijamy orghaniv, shho zdijsnjutj operatyvno-rozshukovu dijajlnistj, orghaniv dosudovogho rozsliduvannja, prokuratury i sudu URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Markarova skazala, koly zapracuje Bjuro finansovykh rozsliduvanij URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2839352-markarova-skazala-koli-zapracue-buro-finansovih-rozsliduvan.html> (accessed 26 June 2020).